

להצמיח את מפעליהם של גימיו לוי.

★ ★ ★ מלך הדולצ'ה וימה

עקרון העומד מאחורי מפעל פיתוח זה הוא עקרון מפתח מאוד. אומרת הממ"ל שלה לחשבתן: "מכיוון שאתה הולך להקים מפעל במקום שההגיון הכלכלי הפשוט לא היה מביאך להקים שם; ומכיוון שאנחנו מעוניינים לקלוט ולהעסיק עולים דווקא שם — נעזור לך בכספנו להקים את המפעל. תקבל הלוואות אדירות. הכסף בכלל אינו בעייה! אתה רק צריך לקבל את ההלוואות, ולהכניס סכום כלשהו משלך לעסק, לא הרבה. רק כדי שתהיה הצדקה לכך שה מפעל יהיה שלך."

בתנאים אלה, לא התקשתה ממשלת ישראל למצוא בתריסר השנים האחרונות מפתחים פטרוטיים לרוב לפיתוח דימונה וקרית שמונה, בית שאן וקרית נצרת.

הראשונים שבהן אפשרות להקים מפעל טקסטיל בנצרת היו קבוצת תעשיינים לא יהודיים מאנגליה. אולם גם התנאים המפתים לא שיכנעו אותם. העסק נראה להם חסר הגיון כלכלי, והם סירבו להיכנס בו.

ואו הופיע גימיו לוי: גבר גדול, רחב, נאה, בעל עיני תכלת ושיער בלונדי מכסיף. כולו אומר עושר, תכלת ושיער בלונדי מכסיף. ביצוע. עוד לפני שהגיע ארצה, ב־1956, נרקם סביבו שמו שיר הלל מפי שלישי לשעבר של הנשיא ווייצמן, אלוף־משנה דוד ארנון, שפגשו בפאריס. הרושם שעשה היה מהמם. הוא נהג בקאדילאק, בחשבון הבנק שלו היה חצי מיליון לירות ובפיו היו סיפורים על חיי ההוללות של החברה ה־גבוהה באירופה. הוא היה מלך הדולצ'ה וימה בישראל, עוד לפני שנוצר מושג זה.

גימיו לוי, אישהזוהר, הציג את עצמו לכלל גם כגימיו לוי התעשיין. הוא סיפר כי כבר הקים מפעלי טקסטיל באיסטנבול ומל־דנו. הוא לא דיקדק בפרטים. כי אז היה נאלץ להסביר שעוזב את איסטנבול בחיפזון, כדי להימלט מן המשטרה התורכית; וכי המפעלים הוחרמו על־ידי הממשלה התורכית. כאשר נשאל על כך, כעבור שנים, הסביר גימיו של אדון־עולמם: "היה משהו עם החלפת מטבע, בקשר לייבוא לוחות פח. אבל בעצם גם לא אני הייתי מעורב. זה גימיו..."

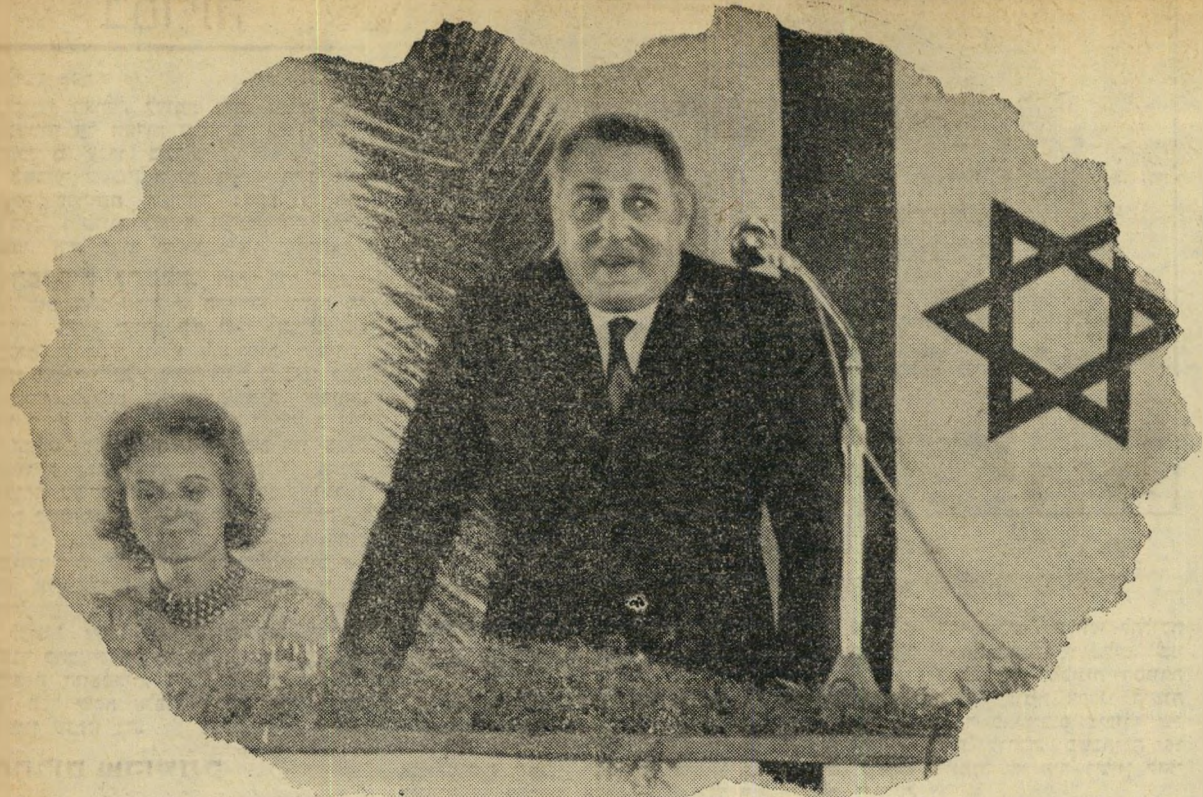
★ ★ ★ אהבה ממבט ראשון

פרטים אלה לא היו ידועים בארץ. לכן, כשנפגש גימיו לוי עם פנחס ספיר, הוקסם השר מן האישי הגדול. היתה זו ממש אהבה ממבט ראשון. ספיר, איש מעשי דינאמי, שאינו מרבה להרהר ול־הסס, מצא בגימיו לוי התקין איש כלבבו. כאשר שמע על זה הוא מומחה לטקסטיל, הרי שיש לו די ידידותיות, מלאה כסף ממשלתי.

בינואר 1958 נחתם הסכם בין משרד ה־מסחר והתעשייה לבין קבוצה מגוונת של איטלקים, אותם הציג לוי כמשקיעי־חזק לא יהודיים, להקמת מיפעל טקסטיל בנצרת. החברה הוקמה כעבור שלושה חודשים, עם הון־מניות של 2.7 מיליון ל"י. כדי להפיץ את יחסה הטוב, העניקה הממשלה הלוואה של שבעה מיליון ל"י למפעל החדש. מנהל מרכז ההשקעות, דניאל שטרן, אף ביקש מה משרד האוצר כי ידחה לחמש שנים גביית אגרות־הירשום של החברה. האוצר בענה לבקשה זו, והאגרה — בסכום של 16200 ל"י — לא נגבתה.

במשך השנתיים שחלפו מיום בואו של גימיו לוי לישראל, ועד להקמתה של החברה, נפוצו שמועות רבות על אופיו ו־עברו של האישי. פעם אחר פעם הוזהר פנחס ספיר שהוא מסכן כספי ציבור, על־ידי תמיכתו בלוי. "הוא כבר מעורב בעיסקות מופקעות באירופה. הוא יסדר גם את ממשלת ישראל."

אך ספיר עמד בשלו והכסף זרם לגימיו, שהקים את בית־החרושת. גם כאשר הודיע יום אחד לספיר, כי שותפיו האיטלקיים סיררו אותו ופירקו את השותפות עימו, ו־לכן לא יוכל לקבל את הכספים שקיחה להם, לא שינה ספיר את ליטוי. יתכן, כי אז כבר היה שבוי בידי גימיו לוי. כי נוסף לשני מיליון הל"י שהשקיעה כבר הממשלה

גימיו לוי

במפעל, הושקעה בו הפרסטיגיה של ספיר. במסיבת־עיתונאים, ערב פתיחת המפעל, נשאל ספיר מדוע הופקדו סכומים כאלה בידי אדם בעל עבר כזה. "אנחנו יודעים עליו הכל", השיב השר, "אבל מה אעשה אם פרומצ'קו מעניתי אינו מוכן ללכת ל־נצרת, וגימיו לוי מוכן?"

ואז התברר כי לשמועות היו רגליים. שמו של גימיו לוי נקשר לא רק בחקירה משטרתית תורכית, אלא גם בחקירה מטעם משטרת ישראל. נושא החקירה: החשד כי לוי מסר קבלות כפולות על ציוד שרכש בחוץ־לארץ, כדי לקבל הלוואות מוגדלות מתקציבי הפיתוח. נפתחו שלושה תיקים, ול־אחר שלבי־החקירה הראשונים הועברו ל־ידי מתחיהו סלע, ראש אגף החקירות במטה הארצי של המשטרה. הוא העלה את פרטי החקירה בישיבה של המטה, בנוכחות ה־מפקד הכללי של המשטרה, הביע את דעתו כי יש לעצור את גימיו לוי ולהעמידו לדין באשמת השגת אשראי ממשלתי בטענות שוא.

אך שוב התערב שר המסחר והתעשייה. "בשלב זה מוטב לא לעורר רעש", נרמז לסלע. הקצין התרעם, דרש משרד המסחר והתעשייה הודעה רשמית בכתב. אך ב־סופו של דבר נכנע, והתיקים נגנזו.

★ ★ ★ תמימות צינית

לוי אשכנזי ביטא את עמדת הממשלה בגילוי־לב: "ידוע לנו עליו הרבה. אך לא איכפת לנו, כי תמורת הכספים שהשקענו במפעל, הביא לנו גימיו לוי מכונות המבטיחות את השקעתנו במקרה והוא לא יוכל להחזירן." היתה זו תמימות מפתיעה, מצידו של ציניקן מפורסם כליו אשכנזי. בנקאים ותעשיינים, שעקבו מקרוב אחר הקמת המפעל, לא היו בטוחים כל כך. הצהיר בשבועה אויגן מגדל, המנהל ה־אדמיניסטרטיבי הראשון של המפעל הנצרתי, בפני בית־המשפט המחוזי בחיפה: "בית־החרושת משותף לממשלת ישראל ולמשקיעים פרטיים. הממשלה השקיעה 3.46 מיליון דולר. על המשקיעים הפרטיים היה להשקיע 1.4 מיליון דולר. על־ידי הטעיית גורמים ממשלתיים, באמצעות חשבונות כוזבים ו־מיסמכים כוזבים אחרים, הושג, כי מתוך הסכום שעל המשקיעים הפרטיים היה להשקיע

ממנו, רק על בסיס של 12־11 מיליון. נשאלת השאלה: מניין נובע ההפרש? האם מתוך כך שבזבזו קרוב לשלושה מיליון ל"י בעת הקמת המפעל? או שמא לא היה כאן ביזבוז כלל, אלא רק ניפוח חשבונות, וכי למעשה הושקעו במפעל של גימיו לוי רק כספי הלוואות של הממשלה, בעוד שבספרים רשום שלוי ואחרים השקיעו ל־מעלה משניים וחצי מיליון ל"י?"

בכל זאת בא היום שהותנעו מנועי המפתח על בנצרת. לאי דוקא יום הפתיחה הרשמי, בו הופעלו נולים "סמליים", כי אם יום התחלת הייצור. הכרוז או ספיר: "איש לא ערב לנו ואיש לא יערב לנו כי לא יהיו כשלונות..."

הוא לא ידע כמה צדק בנבואתו. דרכו של המפעל החדש היתה רצופה כשלונות מן הרגע הראשון. לוי הכריז כי המפעל ייצר מדי שנה סחורה בשווי של 16 מיליון ל"י. אולם כדי לייצר כמות כזו, היה זקוק להון חוזר של חמישה־עשרה מיליון ל"י. איש לא היה מוכן להלוות לו כסף — כי המפעל ממילא מושגם כבר בכל ערכו הריאלי ל־ממשלה. לכן שוב ושוב מצא את עצמו מסובך ומסוכסך.

★ ★ ★ כסף טוב וכסף רע

יודיעה או החברה, במודעה בעתון: "בניגוד למה שנכתב בעתונים, לא פנתה הנהלה לממשלה בקשר לבקשת ה־האזנה נוספת. המפעל התחיל בייצור לפני חודש ימים והעבודה בו מתקדמת בצעדי עקב... הנהלת המפעל מקוה כי בעוד כחודשיים יוכל המפעל לשמש דוגמא ל־מעלים אחרים..."

מאו עברו 19 חודש. טקסטיל נצרת איננו ולא היה דוגמה למפעלים אחרים — כי אם רק אזהרה ואתראם. ואם היה שמו קשור השבוע בנושא כלשהו, היה זה בפנייתו למשרד המסחר והתעשייה ששוב יבוא לעזרתו ויעניק לו הלוואה נוספת, לסילוק חובו־תיו המיידים. פנחס ספיר נזעק שוב להצלת האיש, שכבר הוציא מיליונים כדי רבים מקופת המדינה, הבטיח הלוואה נוספת בסך חצי מיליון לירות. הוא היה נאלץ לעשות זאת, כדי להציל את המפעל מטמיון. הפתגם האנגלי קורא לזאת "לזרוק כסף טוב אחרי כסף רע."